

Sânpetru este cel mai cunoscut "sfânt" al calendarului popular

Apostolii Petru și Pavel (Paul, la catolici), patronii spirituali ai penitencierilor, sunt sărbătoriți pe 29 iunie. Aceasta este ziua în care amândoi au murit, în timpul prigoanei creștine declanșate de Nero, sărbătoarea fiind denumită popular Sânpetru.

În tradiția populară, Sânpetru apare fie ca personaj pământean, fie ca divinitate celestă.

În povestirile și snoavele populare, Sânpetru este un om obișnuit: se îmbracă în straie țărănești, se ocupă cu agricultura, creșterea animalelor și, mai ales, cu pescuitul. Fiind credincios, foarte harnic și bun sfetnic, Sânpetru este luat de Dumnezeu în cer, unde îi încredințează porțile și cheile Raiului. Acolo, fiind mai mare peste camerele cerești, împarte hrană animalelor sălbatice, în special lupilor, și fierbe grindina pentru a o mărunți.

Se crede că la marile sărbători (Crăciun, Anul Nou, Boboteaza, Mucenici, Sângeorz, Sânziene) Sânpetru poate fi văzut de pământeni la miezul nopții, când se deschide pentru o singură clipă cerul, stând la masa împărătească în dreapta lui Dumnezeu. Sânpetru este cel mai cunoscut "sfânt" al calendarului popular.

Pentru sporul casei și pentru sănătate, se respectă tradiția Moșilor de Sânpetru și se sfințesc la biserică pachete cu colaci, lumânări, mere dulci și mere acrișoare, apoi aceste ofrande se împart oamenilor săraci.

Don Giovanni, primul mare rol al carierei lui George Godja

Angajat de câțiva ani la Opera din Cluj după absolvirea liceului sub îndrumarea tenorului Marius Boroș și a studiilor superioare la Academia de Muzică "Gheorghe Dima", George Godja a evoluat în câteva roluri secundare, cel mai important de până acum fiind al sergentului Belcore din "Elixirul dragostei" de Donizetti. Noi l-am văzut în toamna anului 2017 în micul rol al lui Morales care deschide opera "Carmen" de Bizet și am consemnat atunci inclusiv intenția sa de repertoriu care s-a concretizat, în cele din urmă, acum: marele rol al lui Don Giovanni, o piatră de hotar în cariera baritonilor de elită.

PAGINA 6

Opera pictorului Aurel Popp, reevaluată la București

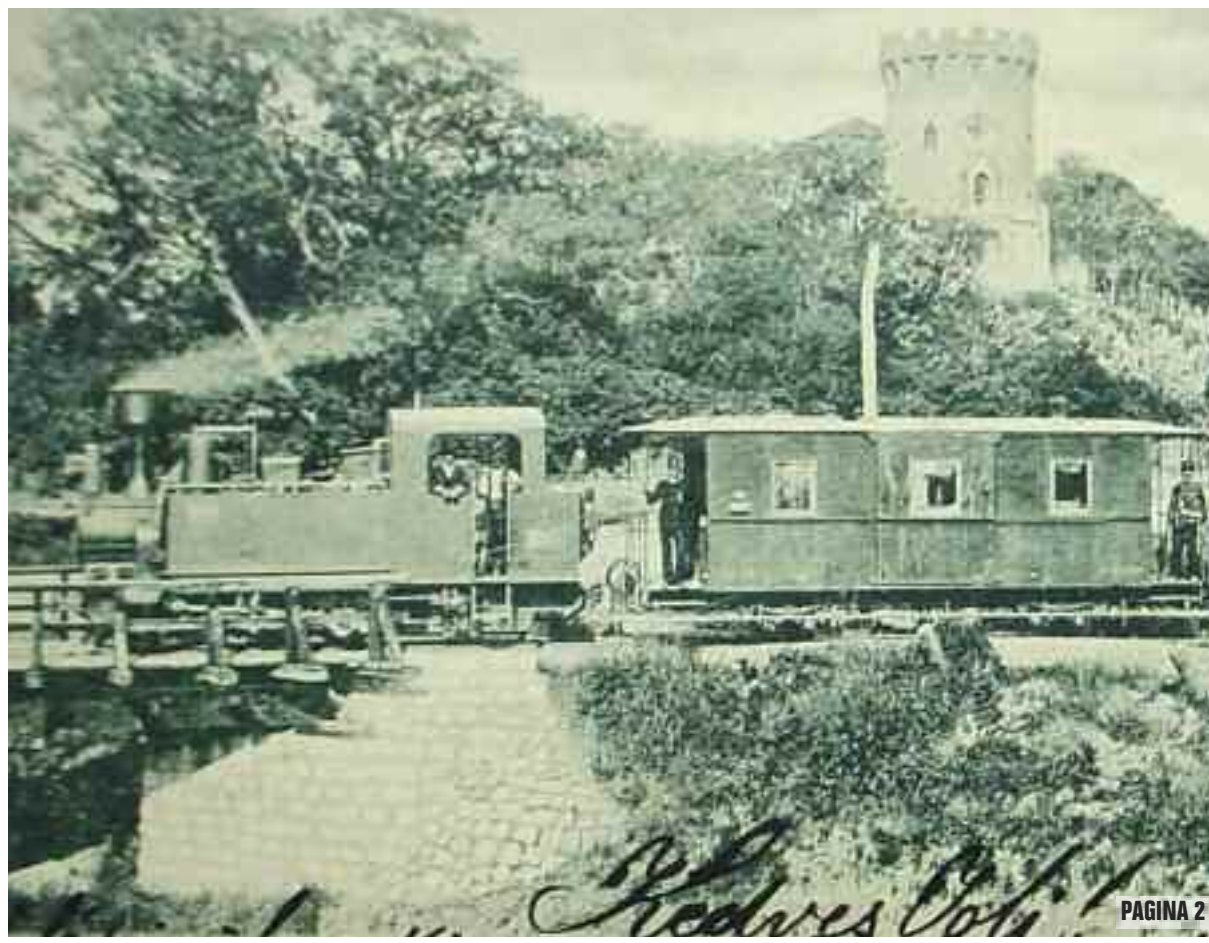
Cele două volume - "Aurel Popp. Între două culturi", Editura RAO, București, 2017, și "În atelierul lui Aurel Popp", Editura Tracus Arte, București, 2019 - dedicate vieții și operei lui Aurel Popp au trezit un real interes. Scriitorii, istoricii și criticii de artă au remarcat diversitatea, profunzimea, măiestria artistică, originalitatea operei artistului sătmărean.

Cea mai recentă cronică, "Tainele artei și ale artiștilor", apărută în Observator Cultural, nr. 976 (717) 27 iunie - 3 iulie 2019, sub semnătura Cristinei Manole, scoțând în evidență profesionalismul echipei (Dumitru Păcuraru, Oana Mirabela Păcurar și Maria Adriana Zaharia), propune o reevaluare a operei artistului sătmărean de la nivel local la nivel național.

Continuare, pagina 3

Dispute în presa vremii din anul 1900 despre trenul Zsuzsi

PAGINA 2

Petru Maior, luptător pentru drepturile românilor din Transilvania

Moment deosebit al luptei naționale a românilor din Transilvania, trimiterea memoriului "Supplex Libellus Valachorum" (1791) îl găsește pe Petru Maior, alături de Samuil Micu și Gheorghe Șincai, în susținerea acestui document. Tot pe linia luptei pentru drepturile românilor, Petru Maior ia parte la marile sobor de la Blaj (1792) și ca urmare este înaintat al doilea Memoriu, în care se cereau drepturi egale cu celele naționalități ale Imperiului.

La începutul secolului al XIX-lea, mișcarea națională se maturizează. Petru Maior lucrează mult pe linia unei cărți menite să contribuie la deșteptarea poporului român, înțelegerea obstacolelor ce se opuneau cuceririi drepturilor politice și naționale ale românilor.

PAGINA 7

S-a descoperit o planetă asemănătoare cu Terra

Descoperirea unor noi exoplanete devine un eveniment comun, dar ultima descoperire din acest domeniu ne aduce în fața celei mai asemănătoare planete Terrei până în acest moment.

Vânătorii de exoplanete au reușit să producă o nouă surpriză. Mai exact, oamenii de știință sunt de părere că au reușit să descopere cea mai asemănătoare planetă Terrei până în acest moment, notează Futurism.

Teegarden B este o exoplanetă mică care orbitează în ceea ce astronomii ar numi "curtea noastră din spate", mai exact steaua în jurul căreia orbitează este pe poziția 24 pe lista celor mai apropiate stele de Sistemul nostru solar.

Oamenii de știință care au făcut descoperirea sunt de părere că există o multitudine de aspecte asemănătoare între această exoplanetă și planeta noastră, dar asta nu înseamnă că ar putea reprezenta un mediu favorabil vieții umane.

Interviu cu Ana Macovei, instructor de balet la Modedit Studio

PAGINA 5

Ion D. Ion, un pictor profund original

PAGINA 4

SATU MARE LA 1900

Dispute în presa vremii despre trenul Zsuzsi

Trenul circula pe linia ferată Satu Mare - Arduș, iar călătorii erau nemulțumiți că se transporta și bălegar

Răspuns la "Lucrurile ciudate"

Domnul Kovács Leó, acest campion înflăcărat al dezvoltării orașului nostru și bunăstării lui, a scos la iveală săptămâna trecută o serie de lucruri care merită toată atenția cu titlul "Lucrurile ciudate", titlu care introduce întotdeauna lucruri interesante. În "Lucrurile ciudate" publicate duminică trecută, în primul loc se găsesc unele aspecte legate de calea ferată de interes local Satu Mare - Arduș, în legătură cu care să ne fie permis să oferim următoarele explicații. Faptul că nu s-a putut aștepta cu deschiderea căii ferate cu tracțiune de abur până la construcția rețelei electrice, și cât de necesară a fost deschiderea acestui tronson, este demonstrat în mod strălucit de acel flux mare de călători care crește permanent de la deschidere încoace.

Ce riscuri și-a asumat și la ce obligații s-a angajat fără informații prealabile societatea de cale ferată Satu Mare-Arduș, respectiv firma de construcții fondatoare a societății, numai ca să poată deschide cât mai repede această cale ferată, le știu foarte bine cei vizati, iar domnul autor al articolului se poate convinge și el, dar detalierea acestor circumstanțe ne-ar duce acum prea departe.

Conform autorizației de funcționare, societatea ar fi fost obligată să pună calea ferată la dispoziția publicului abia în decembrie și ar merita mai degrabă laude decât o parte a tronsonului a fost deschisă publicului deja în iunie și ea nu va aștepta nici cu deschiderea restului tronsonului până la Crăciun.

Că administrația acestei linii ferate ar fi în derută din cauza traficului mare nu prea crede nimeni, în afară de domnul autor al articolului. Să ne arate domnul Kovács măcar un singur călător care nu ar fi putut pleca din cauza lipsei de locuri. Domnul Kovács Leó știe foarte bine că și în cazul unor linii ferate mult mai mari și mult mai dotate decât vicinalul nostru se mai întâmplă că cineva nu se poate urca pentru că nu mai sunt locuri. Că trenul nostru ar fi ajuns de pomină cu deraierea amintită iar nu prea este adevărat, pentru că deraierile se mai întâmplă la orice fel de trenuri.

Iar o nenorocire mai mare a fost împiedicată nu de vreo întâmplare, ci de respectarea întocmai a regulilor de funcționare, și să fie liniștit domnul autor că există autorități competente care să vegheze asupra respectării acestor reguli care nu glumesc în astfel de cazuri. Cercetarea și stabilirea cauzelor unor astfel de incidente se desfășoară mult mai repede decât ar crede domnul autor. Ele trebuie anunțate imediat către Inspectoratul regal maghiar al căilor ferate și navigației, care controlează toate căile ferate din țară și inspecția s-a făcut și în cazul nostru în termen de trei zile, care apoi a durat o zi întreagă.

Că nu s-ar avea grijă de confortul publicului călător este un lucru nou de tot.

Informația Zilei

ISSN 1222-4715

Director general - D. Păcuraru

Director editor: Ilie Sălceanu

Redactor șef suplimentar - Adriana Zaharia (Informația Zilei de Duminică și Sănătate și Frumusețe, Informația TV)

Redacția Satu Mare:

str. Mircea cel Bătrân nr. 15

Satu Mare, cod 440012

Telefon: 0261-767300

e-mail: redactiasm@informatia-zilei.ro

www.informatia-zilei.ro

Să nominalizăm măcar o singură linie ferată vicinală din țară la care ar exista un confort mai mare ca la noi. Se poate trece de-a lungul trenului întreg în interior, se poate găsi o companie pe plac, se poate ocupa câte un loc pe platformă liberă sau în interiorul vagoanelor, se oferă răcoritoare etc. Că mulți nu găsesc loc conform clasei la care au cumpărat bilet, iar nu se poate spune așa la modul general. Da, în cazul unor trenuri se întâmplă să fie mai mulți călători decât locuri disponibile, însă dacă acest lucru nu-i convine cuiva respectivul poate aștepta trenul următor sau eventual ultimul, pe care clasa a II-a niciodată nu este plină. Pe de altă parte, împărțirea publicului călător pe clase nu prea are rost la distanțe atât de mici, și publicul nostru își va da seama încet de acest lucru, așa că deja abia se mai cumpără bilete la clasa a II-a.

Fumatul este interzis mai nou în orice mijloc de transport pe șine de interes local din considerente de sănătate publică și igienă, mai ales pentru evitarea scuipturilor aferente fumatului. Se știe bine că tuberculoza se răspândește cel mai mult prin scuipat. Probabil și domnul autor va fi de acord cu această măsură în cazul unor trenuri care circulă în oraș. Iar trenurile noastre intră și pe teritoriul orașului și ar fi ciudat să spunem: "fumatul este interzis până la podul Someșului". În rest, noi am asigurat locuri speciale pentru fumători în prisma vagoanelor renunțând la câte trei locuri pe ambele capete ale vagoanelor, lucru care înseamnă un sfert din locurile de șezut. La prima proiectare a vagoanelor au fost prevăzute și aici scaune prin renunțarea posibilității de trecere dintr-un vagon în altul, dar poate că este mai bine așa că se poate trece dintr-un vagon în altul, pe prispe se poate și fuma, iar cei din interiorul vagoanelor sunt feriți de neplăcerile fumatului altora și de periclitarea sănătății lor.

În privința transportului bălegarului am avea o singură remarcă. Oare ar fi mai bine să lăsăm bălegarul în oraș, periclitând astfel sănătatea întregii populații, sau să îl transportăm la Vii unde el este primit cu bucurie de către proprietarii de viță de vie? Dacă este permis transportul bălegarului cu trenurile de persoane, aceasta este o chestiune care - domnul autor va fi de acord - nu se întâmplă doar în cazul trenurilor noastre, prin urmare putem trece peste ea pentru că probabil nici domnul autor nu presupune despre calea noastră ferată că ea ar face un lucru interzis sau nepermis. Vagoanele cu care transportăm bălegarul sunt despărțite de câte un vagon intermediar de vagoanele destinate călătorilor, iar acel miros "agricol" pe care probabil și domnul autor îl tolerează în cazul agricultorilor se poate observa cel mult în stația Cionchești și doar de cei care se apropie de trenul care transportă bălegarul, pentru că în stația de la capul podului încă nu există vagoane cu bălegar, acestea se atașează doar la stația Lipău Mic, în așa fel ca ele să nu producă mai multe neplăceri cât ar produce dacă bălegarul ar fi lăsat în oraș.

Faptul că publicul nostru ignoră grădina Kossuth de dragul căii ferate și a excursiilor la Vii este ceva natural. Toată lumea se refugiază cu plăcere din orașul nostru cu solul necanalizat, prăfuit, cu o posibilă infecție cu malarie, la aerul curat de munte, mai mult, oamenii cu familie sunt chiar datori să se refugieze aici pentru păstrarea sănătății copiilor. Din această cauză am stabilit niște tarife extrem de mici, iar când am primit reclamații din cauza căldurii din vagoane societatea noastră a pus la dispoziție băuturi răcoritoare până când se va termina sistemul de răcire a vagoanelor cu apă lăsată peste ele de la înălțime, am pus la dispoziția publicului un restaurant la Vii, am angajat acolo și un cofetar, așa că orașenii care se recrează la Vii nu trebuie să renunțe nici la produsele de panificație proaspete, mai mult, și ideea în-

Trenul avea locomotiva cu aburi

stalării telefonului la Vii a fost formulată de orașul nostru ca cei care își petrec vara aici să aibă parte de un confort sporit.

Noi așa am stabilit mersul trenurilor, ca cei care vin în oraș din Arduș pentru rezolvarea unor probleme, chiar și elevii care frecventează școlile din oraș, să poată face naveta în mod comod. Cu un cuvânt, noi facem totul ca să cercetăm pretențiile publicului și să ne conformăm. Și dacă acest efort al nostru va fi încoronat de succes va fi doar o recunoaștere a străduinței și un indemn pentru noi la mersul înainte pe acest drum.

Șeful administrației noastre este prezent la fiecare tren mai solicitat, acceptă cu plăcere orice observații, toți angajații liniei noastre ferate oferă toate informațiile în cadrul competenței lor și este probabil că domnul autor nu ar fi scris despre multe lucruri în articolul său dacă ar fi făcut uz de informațiile orale care întotdeauna sunt la dispoziția oricui.

Cu toate acestea, noi suntem datori cu niște mulțumiri domnului autor pentru faptul că el pomeniște periodic niște chestiuni de interes public și insistă asupra acestora, el având la dispoziție atât timpul, experiența necesară, cât și orizontul pentru așa ceva, datorită cărora el este mai competent să se ocupe de aceste chestiuni ca unul care nu are timp la așa ceva în condițiile muncii zilnice pentru pâine sau este nevoit să tacă asupra unor treburi care îl apasă pe suflet. Din această cauză noi salutam repetat pe autorul articolului pe tărâmul chestiunilor care privesc calea noastră ferată, îl rugăm chiar să nu abandoneze această chestiune, iar noi îi stăm mereu la dispoziție cu bucurie atât verbal cât și în fața opiniei publice.

Administrația liniei ferate locale Satu Mare-Arduș

Scrisoare deschisă către domnul Rózsa Károly, administratorul liniei ferate locale Satu Mare-Arduș

De ce fel de tratament are parte publicul călător din partea domnului Rózsa Károly este foarte greu de stabilit.

Tocmai din această cauză eu nici nu doresc să stabilesc această atitudine, mai bine aduc aici 3 cazuri în atenția opiniei publice, apoi publicul să judece de ce fel de tratament este vorba.

Într-un număr precedent al ziarului, domnul colonel Kovács Leó a amintit că el nu poate să înțeleagă din ce fel de motive nu se permite fumatul pe trenul către Vii, lucru ce este chiar așa, pentru că nimeni nu înțelege această măsură. În rest, și tablă care interzice fumatul este așezată într-un loc atât de ascuns, că dacă cineva nu in-

spectează amănunțit vagonul nu o observă. S-a întâmplat într-una din zilele trecute că un medic sătmărean a aprins o țigaretă pe această cale ferată către Vii. Domnul administrator, văzând acest lucru, i-a spus domnului medic că îl trimite la temniță pentru 6 luni pentru fumat. Întreb eu pe domnul administrator Rózsa: care cod penal vă dă dreptul la așa ceva? Eu nu cunosc un astfel de cod penal. Și onorabilul domn administrator să nu creadă că există vreo lege după care cineva care fumează pe tren ar fi pasibil de o pedeapsă de 6 luni numai pentru faptul că a îndrăznit să aprindă o țigaretă și numai pentru faptul că trenul este sub administrația domnului Rózsa. Dar domnul Rózsa a mers și mai departe, încalcând sau încercând să încalce libertatea personală a cuiva. Da, domnul Rózsa se simte împuțernicit la așa ceva pentru că este administratorul liniei ferate către Vii.

La cazul următor am fost martor ocular. Trenul care pornea duminică la ora 2 și 32 de minute după masa a fost așteptat de un public călător foarte numeros, așa că toată lumea a avut motive să se teamă că nu va găsi loc. Când trenul a sosit în stație și mai avea abia două rotații la roate, un profesor de gimnaziu principal a urcat pe o treaptă de vagon. Domnul Rózsa a fugit imediat la el, a început să-l tragă de haine, a strigat după poliție, iar când polițistul a sosit la fața locului el i-a dat comanda să-l rețină pe acest om și să-l ducă la arest.

Întreb, de ce? Numai pentru faptul că respectivul om a urcat pe o treaptă a trenului al cărui administrator este domnul Rózsa? Oare drepturile personale ale cetățenilor înseamnă ceva pe care domnul Rózsa, în calitatea lui de administrator al trenului, are voie să le ignore?

În legătură cu acestea avem îndrăzneala să atragem atenția onorabilului domn Rózsa asupra următoarelor. În primul rând, dacă domnul Rózsa dorește să ia măsuri la calea ferată, să se îmbrace în uniformă, chiar dacă este administrator, pentru că lumea nu este datoare să-l cunoască personal ca fiind administratorul liniei ferate către Vii. Pentru că în cazul în care dumneavoastră ați ieșit din nou libertatea personală a cuiva și dacă respectivul ar recurge la fapte violente pentru autoapărare față de dv, atunci nu ați avea câștig de cauză față de respectivul, fiind deci în interesul dv să purtați uniformă. Da, pentru că nu toată lumea vă cunoaște, chiar dacă sunteți administratorul căii ferate către Vii. Însă vă recomand să nu mai îndrăzniți să pomeniți de reținerea cuiva pentru că nu aveți această calitate. Un angajat al căii ferate are drepturi foarte limitate privind reținerea cuiva. Dacă cineva nu a comis nicio abatere, chiar și tentativa unei abateri se poate demonstra greu, așa cum a fost și cazul amintit, și niciun feroviar nu are dreptul să rețină pe cineva nici chiar în cazul în care respectivul este administratorul căii ferate către Vii. Aș dori să-mi arătați acea lege în care este stipulat dreptul dv de care ați vrut să faceți uz.

Și acest demers al lui încă nu a fost de ajuns, pentru că domnul administrator a amenințat și pe o doamnă care a văzut acest demers cu reținerea unei persoane. Întreb în mod repetat, de unde are domnul administrator aceste pretenții prerogative? Nu aveți astfel de prerogative, vă spun eu. Noi vrem o altă atitudine din partea administratorului căii ferate către Vii.

Iar acum să judece publicul aceste trei manifestări, de care a dat dovadă administratorul căii ferate către Vii față de un medic, de un profesor și de soția unui judecător.

Un călător

Din partea publicului

În urmă cu o săptămână, după-masa, am călătorit cu trenul la Viile Satu Mare. Trenul a fost așteptat cu nerăbdare de o masă mare de public, iar când trenul a intrat în stația de lângă pod eu am urcat în trenul aflat încă în mers. Știu că prin asta am comis o abatere, și am plătit o amendă de 4 coroane cu convingerea că am meritat-o. În decursul discuțiilor am susținut că eu am comis această abatere din cauza propriei siguranțe. Pentru că publicul nerăbdător din spatele meu m-a împins în față, și eu nu am avut altă soluție decât să mă urc în trenul care și așa se oprea după câteva secunde și care se mișca încet, dacă doaream să evit să fiu strâns de tren de către mulțime. Menționez de dragul adevărului istoric că și alții au procedat la fel, însă numai eu am avut neșansa să fiu amendat. Însă această excursie a mea la Vii are și un alt aspect. Relatarea ei nu o consider de prisos, pentru că publicul poate învăța din ea. Când eu am urcat pe trepte, cineva m-a prins de braț și a strigat din răsuferință după poliție, amenințându-mă cu arestarea. Poliția însă nu a venit o bucată de vreme, trenul a oprit, însă acest om m-a ținut mai departe prins de braț. Eu, în mod admirabil, mi-am păstrat calmul și am spus individului care m-a ținut de braț că nu îl cunosc, însă fie el oricine nu are dreptul să mă rețină, i-am mai spus că-mi dezvălui identitatea în fața polițistului și apoi să mă amendeze dacă dorește pentru această abatere. Când a venit polițistul, i-am declarat identitatea și l-am întrebat pe domnul violent, cu cine am de a face. Însă respectivul nu mi-a spus numele lui. Tovarășii de drum mi-au spus că este vorba de domnul Rózsa Károly, iar eu voi face un denunț împotriva domnului Rózsa la judecătoria plasei. Deocamdată însă dau trei sfaturi domnului Rózsa. Primul este că ar fi lucru înțelept chiar pentru propria siguranță să apară în mulțime, cum a fost și cazul de duminică, îmbrăcat în uniformă oficială pentru că se găsește ușor câte un călător sangvinic care are flagrans va rezolva situația printr-o satisfacție. Eu nu sunt obligat să știu că domnul Rózsa Károly îmbrăcat în haine civile este administratorul căii ferate către Vii. Dacă ar fi purtat niște însemne oficiale (o șapcă sau o banderolă) și dacă mi-ar fi pretins să mă dau jos, colaboram imediat, cu toate că în acest caz ar fi trebuit să mă confrunt cu publicul care vroia să urce. Celălalt sfat al meu ar fi ca el să ia în mână codul penal și să afle de acolo dacă are dreptul la vreo reținere, în ce cazuri și față de cine. Al treilea sfat ar fi că mai ales duminică și întru protejarea publicului să tragă cu oamenii lui niște cordoane ca oamenilor să nu le fie teamă că nu încap în tren și ca ei să nu se îmbulzească către vagoane, cum au făcut mulți împreună cu mine. În acest fel cazul meu se poate repeta, iar domnul administrator nu va avea altă treabă decât să formuleze permanent denunțuri pentru niște abateri pe care călătorii le comit nu de dragul încălcării voite ale unor restricții ci - așa cum am pățit eu - de dragul propriei siguranțe.

Dr. Jóó Imre

(Szamos, 29 iulie 1900)

Traducere Veres Istvan

Pagină realizată de A. Zaharia

Cristina Manole: "Nu mă pot aventura în comentarii estetice, dar, realmente, artistul și intelectualul ardelean Aurel Popp ar merita redescoperit și reevaluat și la București."

ARTĂ

Opera pictorului Aurel Popp, reevaluată la București

Urmare din pagina 1

Într-adevăr, Aurel Popp merită să fie recunoscut la nivel național. După deschiderea expoziției permanente la Muzeul de Artă din Satu Mare, realizată de aceeași echipă, pasul următor ar fi organizarea unei expoziții la București, într-o sală adecvată.

Tainele artei și ale artiștilor

"Două masive volume, hard cover, bogat ilustrate și elegant machetate, tehnoredactate corespunzător, însoțesc bibliografia, viața și opera, o monografie în toată puterea termenului, dedicate unui artist care merită din plin să fie reconsiderat. Reconsiderat de o posteritate nici ea prea generoasă cu artiștii trecuți în neființă. Despre pictorul, sculptorul, graficianul, arhitectul ardelean Aurel Popp este vorba. Și despre un tenace și răbduriu scriitor și publicist, dovedit și un neostoit istoric de artă, pe numele lui Dumitru Păcuraru, care a muncit șase ani la două albume, care abia acum nu sunt puse la îndemână. Primul, *Aurel Popp. Între două culturi* (Editura RAO, 2017, postfață de Pavel Șușară, documentare Maria Adriana Zaharia, concepție grafică Oana Mirabela Păcurar), abordează pictura artistului. Cel de-al doilea, *În atelierul lui Aurel Popp* (Editura Tracus Arte, 2019, concepția grafică Oana Mirabela Păcurar, documentare de Maria-Adriana Zaharia), parcurge la pas

ce este legat de sculptură, monumente, arhitectură, arte aplicate, design, desen, note, nu în ultimul rând pagini de jurnal și corespondență ce întregesc portretul unui artist polivalent și mereu neliniștit.

Ce să spui în câteva cuvinte despre această monumentală, la propriu și la figurat, moștenire? Lăsată de un artist născut în 1879, la Căuaș, județul Satu Mare de azi, fiu al preotului greco-catolic Samuil Popp și al Mariei Soprony. Studii gimnaziale la Carei, o Școală Superioară de desen de la Budapesta, vacanțe în Maramureș și Italia, prietenii trainice multietnice. Suntem în Imperiul Austro-Ungar. După ce a fost profesor la diverse școli în Satu Mare și Budapesta, în 1910 pleacă la Paris. Se înscrie la Academia Julien, expune la Salonul Independenților, iar în 1914, când izbucnește Primul Război Mondial, e mobilizat. Îl găsim pe frontul italian, apoi pe cel rusesc, sfârșitul războiului aducându-l acasă. În 1919 moare bunul său prieten, poetul maghiar Ady Endre. În 1921, participă cu lucrări la cea mai mare expoziție a pictorilor ardeleni de după Unirea Transilvaniei cu România. Vizitat de Nicoale Tonitza, leagă prietenie cu Octavian Goga, este director general al unei fabrici de ceramică de lux. DAC are 120 de lucrători, dintre care 30 de artiști ceramiști.

Anii trec, are familie, soție și copii, contacte cu artiști din regat, lucrează în diferite registre și genuri, sculptură și arhitectură, se mută la Baia Sprie, unde își face un atelier. Al doilea Război Mondial îl prinde acolo, scrie, pictează.

România Literară, numărul 4 din 2017 remarcă. La Editura Rao, Dumitru Păcuraru ne prilejuiește întâlnirea cu opera unui important artist plastic transilvănean, Aurel Popp (1879-1960), într-un volum monografic & album care impresionează grafic, cu titlul Aurel Popp. Între două culturi.

Grădinărește, un frate lasă o moștenire considerabilă, suntem în 1944. Intră în conflict cu autoritățile, corespundează cu vechi prieteni, îi moare un băiat la 43 de ani, sărăcește, ani de zile trage mâța de coadă. Participă totuși la diverse expoziții, în 1956 primește titlul de Artist Emerit. Refuză să plece la București pentru a i se înmâna distincția, se agită să-i facă o casă memorială lui Ady Endre. Moare la 81 de ani, în 1960.

Am citat pe scurt din datele biografice oferite de autor. Și restul, opera? E în mare parte prezentată, cu multiple abordări stilistice și de gen, pe parcursul celor două albume/volume. Da, un artist prins între două culturi, un căutător de forme și mijloace de expresie. Un excepțional desenator - avem dovezi elocvente, atât în grafică, cât și în picturile sale, unde energia și mișcarea personajelor sunt abil conturate -, dar și un viguros colorist. Influențele ar fi multiple, ca și o anume forță lăuntrică, telurică pe alocuri, a unui neobosit artist.

Nu mă pot aventura în comentarii estetice, dar, realmente, artistul și intelectualul ardelean Aurel Popp ar merita redescoperit și reevaluat și la București. Nu doar în Nordul României, la Satu Mare, unde Dumitru Păcuraru și echipa lui, cu sprijinul entuziastului Pavel Șușară, au deschis în 2015 o expoziție permanentă cu moștenirea artistică lăsată de Aurel Popp. Pentru literați, atrag atenția, de interes ar putea fi și un articol al profesorului Mircea Zăciu, "În atelierul unui mare artist", din revista Tribuna, apărut în 1957."

D. Păcuraru

Artistul la bătrânețe. Jurnale, note, scrisori

1956

Aurel Popp începe prin a-i scrie: "Au fost zece ani foarte grei pe care ni i-a împărțit Cel de Sus. Însă am fi rezistat și poate am mai avea și ceva putere dacă nu s-ar fi adăugat la mizeria asta și răutatea omenească fără măsură care a întregit definitiv toate greutățile acestei vieți mizere. Pentru că este adevărat că niciun necaz nu vine singur, însă ca el să se reverse într-o asemenea măsură pe capul nostru, la asta nu am fost pregătiți. Pentru că - să zicem! - este în regulă că i se ia omului totul! Și este în ordine că este distrus căminul omului pașnic, și poate ar fi în ordine (pentru cei care o fac, normal) că se rețin oameni, care sunt apoi încarcerați pe o perioadă mai scurtă sau mai lungă ca și niște infractori fără ca respectivul să știe de ce... însă nu este în regulă deloc ca omul să fie condamnat la moarte lentă și să fie obligat să suporte această agonie cu cele mai elementare lipsuri, în zdrențe, fără nimic, izolat, exclus și din cele mai mici posibilități ale vieții, ca un criminal pe care-l poate lovi și omori oricine dacă are chef..."

În asemenea condiții a murit sărmanul meu fiu Acațiu în iulie 1953. A fost zece ani paznic de noapte și s-a mai și bucurat că măcar această slujbă i s-a permis. Această pierdere a întregit complet soarta noastră și așa insuportabilă. De atunci nici eu, nici sărmana mea soție nu mai suntem stăpâni asupra propriei noastre vieți care este mai degrabă o permanentă suferință decât o viață liniștită, de bătrânețe. Fiul meu mai mare a ieșit astăzi din spital unde a fost operat de

aceeași boală pe care a avut-o și Acațiu, apendicită cronică. Pe acest fiu l-am putut deci salva, însă pentru moartea celuilalt ne învinuim pe noi înșine, și asta ne transformă în iad zilele și nopțile noastre deja de 8 luni...

Parcă ni s-a schimbat și sufletul de când sărmanul nostru fiu ne-a părăsit. Nu ne mai interesează nimic, ne-am făcut socoteala la toate, atât eu cât și sărmana nevastă-mea, care suferă foarte mult, poate și mai mult ca mine. Da, pentru că eu totuși îmi mai omor cumva durerea cu munca, după care nu aș putea mânca cu poftă chiar dacă aș avea ce.

Avem o viață de nesuportat. Trăim într-o bătrânețe neputincioasă din ce ne dau copiii sau din vânzarea unor lucruri pe care le-am dobândit înaintea. Acum vindem și combustibilul pentru bucătărie pentru că suntem datori cu impozitul și cu asigurarea, și nu există milă.

Am crezut că în iarna asta grea nu mai rezistăm. Și totuși, se pare că pornim mai veseli în sărăcia noastră reinnoită și mai îndesată decât anul trecut. Vai, pentru că anul trecut am fost bolnav timp mai îndelungat, așa că am crezut că într-o dimineață mă voi trezi pe barca bătrânului Charon. Am trecut printr-o aprindere de plămâni, de pleurită, de inflamație de vezică urinară, din primăvară până la miezul verii, și numai la înmormântarea fiului meu m-am sculat din pat, și m-am înțeles cu preoții să termine foarte repede cu înmormântarea pentru că tot timpul am fost nevoit să urinez. Munca multă din grădină, lipsa combustibilului și celelalte multe lipsuri pe care țăranul le descrie în felul următor: omul bogat are mai multe și acolo unde aruncă

resturile decât are cel sărac în cămară.

Încă în septembrie 1952 fiul meu cel mic, care este medic, a făcut rost, nu știu cum, de patru porci. Acești porci am fost nevoit să-i îngrijesc eu, să fac curățenie după ei, să-i hrănesc, iar pentru asta am fost nevoit să adun din șase locuri coajă de pâine, resturi menajere, și dacă am avut câțiva lei, chiar să le cumpăr puțin zer. Cum am reușit eu ca și gospodăru, eu de la care s-au confiscat 960 de porci de prăsilă, bineînțeles împreună cu multe alte animale, pe care eu le-am crescut, care au fost lăsate în grija mea... Păi, treaba s-a terminat așa: din cei patru porci numai doi au devenit porci până-n decembrie 1953, pentru că doi din ei au fost mâncați de ceilalți doi, pentru că de multe ori s-a întâmplat că nu i-am putut hrăni pe săracii porci numai cu iarba și cu frunzele de varză din grădina mea... I-am împărțit noi și cu fiii mei, așa încât mai avem ceva untură, pe care însă o păstrăm de parcă ar fi o comoară...

Am trecut prin iarna asta aspră. Poate am fi și înghețat dacă nu ne-am fi strâns unii lângă alții ca și oile când le adună o furună. Cu multele mele boli am fost nevoiți să consumăm aproape toate cantitățile de lemne înainte să vină iarna cea grea. Și lemnele prevăzute pentru atelier au fost arse aproape în totalitate în bucătărie. Am rămas numai cu o căruță de rumeguș, ca să-mi încălzesc puțin atelierul, să pot lucra cumva până când nu va trebui să fac foc. Aici mă așteaptă multele și noile mele compoziții, la care aș avea nevoie de vopsele, dar și de mâncare, însă nu am curajul să mă apuc de ele, pentru că este sigur că după o zi-două nu aș mai avea vopsele să le pictez mai

departe. Îmi aștept pieirea, care măcar este "sigură ca și moartea".

Vai, câte și câte cereri am trimis eu atât ca pictor cât și ca profesor. Niciodată nu am primit un răspuns ca lumea, ci mi s-a cerut ba una, ba alta. La cererea mea trimisă către Asociația Pictorilor mi s-a răspuns cel mai recent, să le comunic numele acelor oameni cu care întretin legături. Le-am răspuns că eu întretin legături începând cu Isus Cristos prin Anatole France, iar până la Marx și Lenin cu toți oamenii cinstiți, dar numai cu cei cinstiți am eu legături și niciodată nu țin cont de religia sau naționalitatea lor... și în același timp am cerut și rezolvarea pensiei mele ca și profesor, lucru pe care l-am repetat aproape anual din 1949 până în anul trecut.

Pe ultima mea cerere mi s-a răspuns de la București să le scriu: din ce am trăit eu între 1934 și 1944? Iar eu am răspuns că nu pe anii aceștia cer eu pensie, pentru că atunci am avut ce mânca, ci cer pensie pe anii din 1944 până în 1955, pentru că acum am foarte mare nevoie de ea. Apoi am mai scris că renunț la orice pretenție, pentru că recunosc că eu nu merit nicio pensie, însă vă comunic cu respect că după convingerea mea nici Dv. nu vă meritați salariul pentru că eu consider că nu vă pricepeți la rezolvarea chestiunilor de pensionare. Așa mi-am tăiat eu posibilitatea asta în amândouă direcțiile, pentru că amărăciunea m-a înfocat atât de mult încât m-am hotărât definitiv: niciodată nu mă voi mai adresa nimănui, niciodată nu mai cer de la nimeni nimic, și niciodată nu mă mai ocup de astfel de chestiuni. (...)"

"Ar fi împlinit astăzi 75 de ani. Și sunt convins că ar fi arătat aceeași energie ca întotdeauna. Și tot el ar fi fost sufletul grupului, chiar dacă între timp au plecat cei mai mulți, din Negrești ori de pe lumea asta. Pentru că așa a fost de la început, chiar dacă am înțeles asta destul de târziu."

Ion D. Ion, un pictor profund original care rămâne în sufletul Țării Oașului

La începutul acestei săptămâni la Muzeul de Artă din Satu Mare s-a deschis o expoziție pe care am numi-o fără ezitare evenimentul anului în artele plastice locale: retrospectiva creației lui Ion D. Ion, o personalitate de neuitat a Negreștiului și un creator care și-a impus maniera cu o forță uimitoare.

Cu ocazia acestei expoziții a fost publicat și un frumos album semnat de Felicia Grigorescu, din care spicim detaliile importante ale carierei artistului și câteva amintiri ale celor ce l-au cunoscut.

Pictura bisericească

Născut în comuna Poiana din Dâmbovița, artistul a manifestat o aplecare spre pictură încă din copilărie. A urmat un liceu de artă în București, perioadă în care a fost coleg cu Sorin Dumitrescu. Face ucenicie în pictura bisericească încă de pe vremea liceului, când a lucrat la mănăstirea Văratec. Apoi lucrările au început să fie asumate pe cont propriu, la început în zone mai apropiate de casă, biserici din Dâmbovița Țol, Giurgiu, Ilfov, multe în frescă. A urmat trecerea Carpaților în Ardeal, unde timpul acordat picturii bisericești alternează cu cel dedicat picturii de șevalet. Bisericile unde a pictat: Ciocman și Sănmihaiu Almașului din Sălaj, Tur, Boghiș, Homorodu de Jos, Vama din Satu Mare și Popești din Bihor, în frescă și tempera. Li se adaugă două biserici din Serbia, în colaborare cu Ioan Pop Prilog. Îmbrățișarea picturii bisericești i-a adus un beneficiu neprețuit: o largă independență personală, care o includea și pe cea financiară și la care nu a mai renunțat. A trăit fără a avea vreodată o carte de muncă.

Cu timpul, personajele pierd din sobrietate și siluetele longiline sunt înlocuite cu unele mai carnale. Scenele principale sunt încadrate în chenare cu motive geometrice sau frize de portrete biblice. De ademenia aceste ornamente îmbogățesc intradosul arcurilor precum și stâlpii interioarelor, fiind concepute în strânsă corelație cu arhitectura spațiului ecleziastic.

Pictura de șevalet

A fost oarecum, o rană a începuturilor, după cum a mărturisit pictorul, o năzuință la a cărei ascensiune nu a renunțat. Șansa a venit dinspre grupul pictorilor negreșteni. Între aceștia și-a împlinit vocația. Popasurile expoziționale la muzeul sătmărean erau adevărate festinuri artistice, îndelung și minuțios elaborate.

"Ceea ce te cucerea ad-hoc era magnetul ochilor, o privire scrutătoare, ce te învăluia exterior și în același timp îți sfredelea și cel mai ascuns gând. Ochiul din lucrările lui amintesc de minunata și colorata lume din arta Egiptului. Și poate și motivele unui zoofor bogat, prezent în pictura lui Ion D. Ion atât ca simbol cât și ca ironie. Am putea evidenția și o altă analogie cu arta egipteană, în pozițiile în care execută portretul, fie frontal, fie din profil. Întreaga operă a lui Ion D. Ion este reflectarea lumii prin propriii ochi, o filosofie a existenței, certitudinea inexistenței răspunsurilor la marile întrebări", notează Felicia Grigorescu. "Motivul craniului ca simbol al trecerii efemere a omului prin lume apare foarte frecvent, alături de păsările "cu cioc de argint", de multe ori alambicate în multiple innodări, petreceri și iar iviri din întrețeseri savant elaborate. (...) De foarte tânăr Ion D. Ion și-a construit un eșafod pe care puternica lui personalitate s-a zidit fără compromisi și cu totală dăruire, pictând. Picta cu aceeași patimă cu care vorbea. Un crez

nezdruincinat, o acceptare de destin."

Prieteni despre marele artist

"Un spirit ancestral al contururilor care sugerează doar, fără a ivi întregul, străbate în fuor cromatic pânza țesută nonfigurativ din elemente antropomorfe, zoomorfe, acvatice sau obiecte ce compun sau recompun naturi statice sau structuri vegetale. Geometrismul zborului (...) este răsucit de intensitatea trăirilor artistice, ondulând cromatic un văzduh lăuntric tăiat de liniile orizontice ale pământității corporale. (...) Zvâcnirile expresioniste infuzate instabilității Realului conferă un dramatism polimorf ornamentelor simbolice ale lumii, ambiguitate transgresiv în peisaje onirice populate solitar de personaje întruchipând energii aglutinate de țâșnile durerii", glosează Mihaela Grigorean.

"Un personaj mereu hâtru, un pictor cu pânzele mereu întinse, ca niște vele gata de a fi lansate în bătaia cu vânturile și valurile ce îl năpădeau de fiecare dată cu îmbelsugată culoare și abordări din cele mai surprinzătoare. Expresive, picturile lui Ion sunt un cumul între abordări de natură arhaică, totemică sau abstractă, toate cu amprenta unui umor subtil ce se degajă din tablourile sale. El a știut să facă pact cu întreaga istorie a creației plastice, neuitând de obârșie, de locul unde s-a stabilit pentru totdeauna: Oașul. De aici și cromatica de contrast, alăturările de complementare ce fac din tablourile sale adevărate strigăte de culoare. (...) Din biserici, din grupul Bunevestiri, de pe pânze, lava sa cromatică s-a răspândit în erupții creatoare și fiecare întâlnire cu el este o emoție cu răsunet maxim", scrie Cristina Gloria Opișă.

Ar fi împlinit 75 de ani

Cuceritor portret îi face artistului Remus Vărnăv, după care albumul lasă pictura să vorbească. Îl reproducem integral:

"Ar fi împlinit astăzi 75 de ani. Și sunt convins că ar fi arătat aceeași energie ca întotdeauna. Și tot el ar fi fost sufletul grupului, chiar dacă între timp au plecat cei mai mulți, din Negrești ori de pe lumea asta. Pentru că așa a fost de la început, chiar dacă am înțeles asta destul de târziu.

A venit în 1978 ca să picteze biserica din Tur și i-a aflat aici pe Iosif Șaitos, Corneliu Pop și Ioan Gozman. I-a aflat pentru că i-a căutat. Apoi a mai așteptat câțiva ani până au venit Dorel Petrehuș și Andrei Florian. Atunci au conceput proiectul care avea să se cheme Art Bunevestire. Trăia pentru artă și apoi pentru prieteni. Era un artist adevărat și era convins că s-a născut pentru asta. Nu avea complexe față de alți artiști, pentru că nu l-au obsedat niciodată clasamentele, așa cum se întâmplă astăzi cu atât de mulți (sindromul Guinness Book, cum i-a spus cineva!). Alături de prieteni devenea un extraordinar povestitor. Și ne cânta minunate priceșne și muzici tradiționale adevărate. De puține ori l-am văzut atât de fericit ca în perioada când au pictat biserica de lemn din muzeu. Timp de aproape patru luni s-a întâlnit zilnic cu Cornel, cu Ion și cu Dorel.

A inventat sigla FSN cu mult înaintea de 1990 (Prieteni știu cum și de ce!). Dar puțini au răs așa cum a răs el de fesenști și de urmașii acestora. Nu suporta prefăcătoria și nu știa să mintă. Când a mers într-o audiență la primărie (cerea bani pentru o expoziție personală), primul lucru pe care i l-a mărturisit candid celui care-l primise a fost că nu l-a votat.

Ar fi trebuit să îplinească astăzi 75 de ani și ne e tare dor de el..."

“Baletul este mai mult decât un simplu dans sau o formă de mișcare pentru copii. Promovează dezvoltarea fizică, grația și eleganța ținutei corpului, ajutându-i totodată pe cei mici să fie mai siguri pe ei. Este o activitate socială care, prin natura sa, contribuie și la dezvoltarea aptitudinilor sociale ale copilului”.

INTERVIU

Ana Macovei, instructor: Baletul e mai mult decât sport. E mișcare și grație

Ana Macovei conduce de aproape 15 ani Școala de balet Modedit Studio Satu Mare despre care ne mărturisește că este un vis devenit realitate: **“Baletul este mai mult decât un simplu dans sau o formă de mișcare pentru copii. Promovează dezvoltarea fizică, grația și eleganța ținutei corpului, ajutându-i totodată pe cei mici să fie mai siguri pe ei. Este o activitate socială care, prin natura sa, contribuie și la dezvoltarea aptitudinilor sociale ale copilului”.**

Sunt doar câteva fraze spuse de profesoara de balet Ana Macovei, sătmăreanca noastră care a reușit de-a lungul anilor să ducă numele județului Satu Mare în toate colțurile României, pe scenele unor importante concursuri, să obțină numeroase premii la evenimente competiționale cu balerinele pe care le învață, atât în țară, cât și în străinătate. Vă invităm să o cunoașteți mai bine, citind desigur interviul pe care ni l-a acordat.

- Ana, am să te rog pentru început să te prezinți cititorilor Informația de Duminică.

- Sunt sătmăreancă get beget, parte a generației anilor 80, m-am format și am crescut în artă și sport. Am început cu studiul pianului la Liceul de Artă, eram la pian principal, dar cochetam deja de pe atunci cu gimnastica ritmică și cu baletul. Vremurile au fost altele. Când am ajuns în clasa a noua s-a desființat Liceul de Artă și am ajuns la matematică-chimie la Liceul Industrial nr. 7. Cu multă recuperare la matematici am reușit să intru în singura clasă din cele trei rămase, că era treaptă în a XI-a, am terminat liceul, gimnastica ritmică a rămas, am devenit instructor la lotul mic de gimnastică la Petroșani.

- Ce s-a întâmplat cu pianul?

- Pianul pot să spun că m-a ajutat și acolo, la Petroșani, pentru că am lucrat ca și corepetitor și financiar a fost bine, am câștigat un bănuț în plus. Gimnastica ritmică este 70% balet. În 2005 a intrat

legea prin care se stabilea că nu poți să predai, să muncești în domeniu fără a avea studii, total de acord, pentru a avea rezultate trebuie să ai pregătire, iar eu am decis că îmi doresc mai mult decât atât și am decis să studiez pedagogia coregrafică la Conservatorul din Cluj-Napoca și am absolvit studiile universitare în anul 2009, secția Artele spectacolului muzical, pedagogie coregrafică, mi-am luat licența, iar acum, privind în trecut, pot spune că am fost patru ani foarte grei, dar de foarte bun augur.

- Ai cochetat de mică cu sportul?

- Absolut.

- Cum se împacă pianul cu sportul?

- Visul mamei mele, noi suntem trei surori, era să studiem toate trei pianul. Îmi aduc aminte că prin clasa a cincea, a șasea, nu prea mai vroiam eu să studiez acest instrument muzical, asta deși eram foarte bună la pian. Fiind o persoană dinamică eram atrasă de gimnastica ritmică și de partea de coregrafie. Mama a insistat să studiez mai departe pianul.

- Până la urmă, acum, după mulți ani, îi dai dreptate mamei, da, pianul te-a ajutat...

- Pianul m-a ajutat foarte mult. Dacă nu aveam o educație muzicală adecvată nu aveam nicio șansă serioasă să studiez baletul și mai apoi să predau baletul.

- Vorbește-ne despre modelele ce le-ai avut în viață, ce te-a influențat să nu renunți la visul tău.

- Pe vremuri erau foarte multe modele. Ce este la fel ca atunci, nu s-a schimbat nimic și nu cred să se schimbe, este școala rusă de balet pentru care am avut și am și voi avea mereu o admirație. Noi predăm în școlile de la noi după școala rusă baletul, ei au ceva în plus față de toată lumea.

- Revin la Petroșani ca să aflăm cum ai ajuns acolo.

- În funcție de rezultatele obținute ca sportiv erai repartizat. Fiind în lotul național mic, la Petroșani am avut șansa să îmi încerc calitățile de antrenor, de instructor. Asta era în anii 80. Am fost repartizată la Petroșani la catedră ca să predau. Așa era legislația atunci. La 18 ani aveam dreptul acesta de a preda după testări, examene. De la 18 ani aveam sa-

lariul meu. Nu stăteam mult în Petroșani pentru că eram mai mereu plecați la concursuri, în cantonamente. Făceam și coregrafia la sol la gimnastică sportivă.

- Ai muncit de tânără. Consideri că au venit și beneficiile?

- Categorie. Am învățat să trăiesc independent de vreme. Când am terminat liceul nu aveam nici 18 ani impliniți. Privind în urmă zic că totul a fost bine, desigur cu momente grele sau mai puțin grele, dar și acum mi se pare normal ca pentru a obține un rezultat mai bun să îmi asum un efort în plus. Am încredere în voluntariat foarte mult, în cursurile de dezvoltare personală, comunicare.

- De anii 1980 se leagă și revenirea ta la Satu Mare cu vechea ta pasiune, sportul.

- În anul 1984 am avut oportunitatea de a conduce la Satu Mare secția de gimnastică ritmică de la renumitul Club Voința, care aparținea de Cooperativa Tehnometal. Am fost prima în Satu Mare care a venit cu un program de aerobic și gimnastică ritmică pentru copii și adulți. Erau vremuri frumoase.

- De unde ai “adus” aerobicul, dacă se poate spune așa?

- Am văzut la București la un moment dat, la un eveniment, programul lui Jane Fonda și am început să pun în încălzire, la clasele cu elevele, elemente din acest program și am văzut că avem multe beneficii. Mai apoi a existat o cerere din partea mamelor copiilor, aici la Satu Mare, și ușor-ușor am implementat orele de aerobic în oraș. Între timp am primit o ofertă pentru a conduce un curs de modelling și am introdus pregătirea fizică, mersul scenic. Se întâmpla în anii 90, la Casa de Cultură a Sindicatelor.

- Anii au trecut și la un moment dat aș spune că un mare vis al tău a devenit realitate. Fapt confirmat de tine. Mă refer la Modedit Studio.

- În anul 2005 am deschis la Satu Mare Modedit Studio. Și da, e un vis devenit realitate gândit și creat pentru a le oferi tuturor copiilor posibilitatea de a-și dezvolta calitățile precum ritm, grație, atitudine, perseverență, pasiunea pentru frumos în general.

- A fost dificil să aduci în peisaj o

școală de balet în orașul nostru?

- Primii trei ani au fost mai grei, până să fim cunoscuți. De ce a fost mai greu? Am realizat ulterior. Eu aveam pretenții foarte mari de la mine. Una e să mergi la ore ca și profesor și să îți spună directorul unității de învățământ ce ai de făcut la catedră și alta e să faci tu totul, să implementezi o școală de balet pe piață, să îndrumi cursanții, să mergi la competiții. Am avut foarte mulți copii care până când am deschis eu Modedit Studio aveau deja propriii lor copii. Acesta a fost norocul meu. Acela a fost startul, nucleul, copiii anilor 1980 care în 2005 erau părinții noilor mei cursanți.

- Prin Modedit Studio te-ai concentrat trup și suflet pe balet.

- Da. Baletul este ceva mai mult decât sport, iar când am deschis Modedit Studio eram în faza în care am simțit că trebuie să fac mai mult. M-am gândit că după atâția ani de experiență obligatoriu trebuie să știu mult și să fiu capabilă să ofer mai mult. Era perioada în care toată lumea făcea fel de fel de cursuri de aerobic. Mi-am asumat o responsabilitate deschizând școala de balet. Nu putem vorbi de artă fără pasiune. Cred asta.

- Înainte de a fi profesoară, ești om. Și ai un suflet bun, motiv pentru care te-ai orientat spre a ajuta copiii ce nu își permit cursuri de balet.

- Am văzut copii mulți care nu își permiteau cursuri de balet. Financiar. De patru ani, sunt foarte mândră, am reușit să conduc și cercul de balet de la Palatul Copiilor Satu Mare, unde copiii vin gratuit și studiază baletul. Și asta e cea mai mare bucurie. Lucrez cu peste 100 de copii, la Palat și la Modedit Studio.

- Cum ai defini baletul?

- Sunt nevoită să mă repet. E mai mult decât sport. Baletul e mișcare și grație. Primează partea fizică, mobilitatea.

- Cum era privit baletul în anii 1980, Ana?

- Nu cu ochi buni. De exemplu și părinții noștri au preferat mai degrabă să studiem un instrument muzical decât să facem balet. Pe vremurile când eram mici mergeam cu familia la teatru, erau

spectacole de revistă foarte bune la Satu Mare, mergeam la filarmonică, dar asta nu însemna că ei ar fi fost de acord cu asta. La gimnastică le era teamă să nu ne accidentăm, la balet nu era considerat decent. Nu m-am dat bătută.

- După atâția ani de balet, spune-ne, te rugăm: baletul e doar pentru copii cu o greutate fizică mică, pentru cei subțirei?

- Balet poate să facă oricine. Pentru a ajunge la un nivel de performanță, la o carieră în domeniu, e nevoie de studiu, antrenament, hotărâre. Studiul baletului ajută enorm de mult copilul. Aș dori să le spun pe această cale părinților să nu le taie aripile fetițelor care își doresc să facă balet, dar părinții cred că sunt plinuți pentru asta. Eu am eleve care de la 5 până la 9 ani au fost suple, mai apoi la pubertate corpul s-a deformat, iar apoi, după mai multe antrenamente, mai mult dans contemporan, la 15 ani, corpul a redevenit suplu.

- Majoritatea celor care optează pentru balet sunt fete.

- Da. Asta este peste tot în lume pentru că de obicei un băiat merge în alte ramuri sportive mai masculine, baletul nedezvoltând atât de mult masculinitatea. Eu din toamnă voi demara un proiect de parteneriat cu alte instituții pentru a atrage băieții spre balet.

- Ai copii care au mers mai departe în domeniul baletului, mă refer la elevii ai Modedit Studio?

- Da, chiar acum am un exemplu nou. Elevele mele Miriam Fabian a intrat la Liceul de Coregrafie din Cluj-Napoca, secția Contemporan. Sunt foarte mândră de ea.

- Pe final, am să te rog să ne spui câteva din proiectele de viitor.

- Modedit Studio împlinește la anul 15 ani. Consider obligatoriu să facem ceva diferit, ceva foarte frumos și plăcut pentru publicul sătmărean. Sătmărenii iubesc baletul, din câte observ eu. Spectacolele de balet au publicul lor. Eu personal îmi doresc să fac atât copilul să iubească baletul, dar și pe părintele său în același timp.

A consemnat Ioana Vladimirescu

Un tablou atribuit lui Caravaggio s-a vândut înainte de a fi scos la licitație

Tabloul "Iudita tăind capul lui Holofern", atribuit maestrului italian Caravaggio și descoperit în sudul Franței, a fost vândut unui colecționar din străinătate care a dorit să rămână anonim, a anunțat casa de vânzări Labarbe. Expertul Eric Turquin afirmă că estimarea lucrării, datată 1607, este între 100 și 150 de milioane de euro.

"Noi am primit o ofertă pe care era imposibil să nu o transmitem proprietarului tabloului. Faptul că această ofertă provine de la un colecționar apropiat unui mare muzeu a convins vânzătorul să o accepte", a subliniat comunicatul expertului de tablouri franceze, Eric Turquin, căruiua i-a fost incredințată expertizarea la câteva zile după descoperirea sa. După doi ani de restaurare, acest tablou renaștinist este considerat de unii drept ultima mare operă a pictorului italian. El reprezintă episodul biblic al uciderii generalului asirian Holofern de către Iudita, pentru a apăra orașul Betulia.

Tabloul a fost descoperit în 2014 în podul unei case din Toulouse, în sud-vestul Franței, o descoperire calificată drept „foarte importantă” de către ministrul francez al Culturii doi ani mai târziu.

Caravaggio a anunțat existența unei pânze asemănătoare într-o scrisoare către un prieten. Dar atribuirea pânzelor marelui maestru al clarobscurului, mort la vârsta de 38 de ani în 1610 după o viață agitată, este greu de făcut din cauză că el nu își semna operele și pentru că adesea au fost copiate.

O altă pânză "Judith et Holoferne" a lui Caravaggio din 1598 exista deja, fiind foarte diferită de pictura descoperită în Toulouse, un ulei de 144 pe 173 cm.

Franța redeschide accesul publicului la Mormântul Regilor din Ierusalim

Franța va redeschide pentru vizite Mormântul regilor, bijuterie arhitecturală veche de 2.000 de ani al cărei proprietar este în inima Ierusalimului și care a fost închis publicului din 2010, a anunțat marți Consulatul general al Franței pe site.

Acest exemplu de arhitectură funerară din epoca romană, care adăpostea altădată sarcofage în camere de alcov și care este unul dintre cele mai mari complexe ale acestei perioade în regiune, va fi accesibil începând de joi, și în toate zilele de marți și joi, doar prin rezervare online, potrivit consulatului general al Franței. Vizita este limitată la 15 persoane la interval de 45 de minute.

"Mormântul regilor este un sit funerar. Vizitatorii vor fi nevoiți să fie îmbrăcați corespunzător și să respecte locul", se anunță pe site-ul unde se comandă bilete.

Mormintele au fost închise pentru public din motive de conservare și de securitate. Vastul sit ascuns în spatele unui zid și al unei porți de metal în apropiere de Orașul vechi este semnalizat de un drapel albastru-alb-roșu și un panou pe care scrie "Republica franceză - Mormântul regilor". Accesul său este un subiect foarte delicat din motive politice și religioase. Evreii ultra-ortodocși venerază locurile ca pe un sit de închinare al strămoșilor lor și reclamă faptul că nu se pot ruga aici. Această problemă a fost adusă în fața tribunalelor rabinice.

Situl se află în partea palestiniană a Ierusalimului ocupată de Israel din 1967 și anexată, fapt niciodată recunoscut.

Don Giovanni, primul mare rol al carierei lui George Godja

George Godja este impecabil în ce privește actoria. Un Don Juan persuasiv, puternic, carismatic, un pic cabotin, fără morga tragică a altor interpretări, excelent dansator (în scena cu banda lui Masetto), aduce rolului ceva de interlop, un tip masculin ușor de recunoscut.

Penultimul spectacol al stagiunii Operei Române din Cluj-Napoca a fost unul important pentru noi, prilejuind debutul într-un rol principal - și ce rol! - pentru un tânăr cântăreț născut la Satu Mare și crescut ca muzician la Liceul de Artă "Aurel Popp". Așa se face că am ținut să fim prezenți duminică, 23 iunie, în eleganta sală plină a Teatrului Național clujean.

Angajat de câțiva ani la Opera din Cluj după absolvirea liceului sub îndrumarea tenorului Marius Boroș și a studiilor superioare la Academia de Muzică "Gheorghe Dima", George Godja a evoluat în câteva roluri secundare, cel mai important de până acum fiind al sergentului Belcore din "Elixirul dragostei" de Donizetti. Noi l-am văzut în toamna anului 2017 în micul rol al lui Morales care deschide opera "Carmen" de Bizet și am consemnat atunci inclusiv intenția sa de repertoriu care s-a concretizat, în cele din urmă, acum: marele rol al lui Don Giovanni, o piatră de hotar în cariera baritonilor de elită.

Povestea unei opere vizionare

Caracterul special al operei "Don Giovanni" s-a vădit încă de la premiera din toamna anului 1787 de la Praga, un uriaș succes de public și o mare provocare pentru lumea muzicală. Legenda lui Don Juan era desigur cunoscută în Europa, dar felul în care subiectul a fost creionat de libretistul Lorenzo da Ponte, zice-se în colaborare cu faimosul Casanova, și mai ales noutățile muzicale din partitura semnată de Wolfgang Amadeus Mozart au împins genul operei spre epoca sa romantică și chiar mai departe, spre elemente din muzica secolului XX.

Aventurile libertinului Don Giovanni, secundat de simpaticul și cinicul său valet Leporello, îl aduc în contact cu mai multe tipuri sociale din vremea lui: marea aristocrație (comandorul din Sevilla, fiica lui, Donna Anna, și logodnicul ei, Don Ottavio), burghezia (unde o putem eventual plasa pe Donna Elvira, femeie independentă, cea care se crede la modul cel mai sincer soția sa oficială) și oamenii de rând, țărani (reprezențați de cuplul de însurăței Zerlina-Masetto). Contactul dă totul peste cap în viața lor.

Problema lui Don Juan în Spania lui de pe la 1750 nu e neapărat că seduce femeile, căci lumea a mai văzut din astea. Problema cea mare, care îl transformă într-un monstru moral și îi atrage pedeapsa divină, este că nu-i pasă deloc de cutumele sociale. În numele unei libertăți de bravadă, sfidează orice normă și lasă femeilor impresia că le ia în căsătorie. Or, într-o societate ultracatolică, onoarea este un concept fundamental mai ales între femei. De aceea, de exemplu, biata Elvira călătorește de la Burgos la Sevilla (vreo 600 km!) pe urmele lui și face tot ce poate să-l aducă la un rol de soț normal, ca după aceea să anunțe că se retrage din viața publică (dezonoarea, în mintea ei, fiind prea mare). Jocul lui de seducător chiar produce drame serioase. Titulatura "dramma giocoso" i se potrivește de minune lucrării și este ilustrată perfect de contrastele din uvertura compusă chiar înaintea premierii.

Dar suntem la 1787, iar la Viena opera s-a dat în 1788. Peste un an Revoluția franceză avea să dărâme vechea lume, iar suflul libertin din "Don Giovanni" se

Finalul primului act cu marele ansamblu din scena petrecerii oferite de Don Giovanni, în regia lui Beatrice Rancea

va dovedi profetic. Ca și poliritmiile din scenele de petrecere sau disonanțele extreme din scena finală a coborării lui Don Giovanni în infern, o concepție muzicală care, redând întocmai emoția momentului pe care-l ilustrează, i-a șocat pe contemporani. Dar această lucrare vizionară este un miracol: lucrată cu precizie și finețe de bijutier, cu balansul ei delicat sau uneori de-a dreptul brutal între dramă și comedie, cu arii pasionante și ansambluri complexe de mare amploare, e considerată de mulți critici și iubitori de muzică drept cea mai reușită operă a tuturor timpurilor.

O șansă oferită tinerilor

Premiera noii producții "Don Giovanni" regizate de Beatrice Rancea a avut loc în 8 mai, cu o distribuție de cântăreți consacrați, cu directorul Florin Estefan în frunte. Spectacolul din 23 iunie a fost încredințat tinerilor, aproape toată distribuția constând din debuturi pe rol, cu două excepții: Leporello și comandorul. Toți debutanții sunt membri ai Studioului Lya Hubic, destinat tinerelor speranțe.

S-o spunem din capul locului: concepția regizorală trage un pic spre vodevil. Aspectul dramatic, morbid chiar, care rezultă din unele pasaje este estompat sau chiar lipsește. Dar d-na Rancea, cu pregătire coregrafică, excelează în ce privește mișcarea scenică. Construcția finalului extrem de complex al primului act are momente inspirate, iar multe ferestre și uși din scenă sunt folosite cu maximă eficiență. Scena finală aduce lăsera care înconjoară statuia comandurului cu lumini psihedelice. Uneori e prea multă mișcare (și asta poate pune probleme vocale cântăreților), dar pe de altă parte hiperdinamismul dă culoare mai ales rolului iustic al Elvirei. Ne-am fi putut lipsi de unele soluții gratuite violente sau clișeu femeilor alergând după Don Giovanni, căci totuși costumele rețin ceva din atmosfera de epocă, nu este o montare cu totul adusă la zi.

George Godja este impecabil în ce privește actoria. Un Don Juan persuasiv, puternic, carismatic, un pic cabotin, fără morga tragică a altor interpretări, excelent dansator (în scena cu banda lui Masetto), aduce rolului ceva de interlop, un tip masculin ușor de recunoscut. Vocal

George Godja și Corneliu Huțanu în scena uciderii comandurului

nu a întâmpinat probleme, aria șampaniei a înflăcărat sala, momentele de forță i-au ieșit cum se cuvine (inclusiv finalul). O mică obiecție am avea la serenada din actul 2, cântată puțin "în dorul lelii", fără prea multă finețe. Dar e un debut solid, per total rolul îi vine foarte bine și va mai avea desigur ocazii să-l cizeleze.

A avut alături un Leporello foarte bun în persoana lui Simonfi Sandor, care ne-a părut că duce spectacolul în spate. Basul a livrat aria catalogului cu bun gust și aplomb comic, aplaudat la scenă deschisă, și și-a ținut bufoneria în limite decente, Leporello al său fiind cel mai sobru și natural personaj din scenă. Excelent viitor ni se pare că are baritonul Sebastian Balaj, un Masetto cu aspect tocilar și o voce bine centrată și condusă, bun și inventiv actor. Surpriza plăcută a vocilor masculine a fost tenorul Andrei Manea, generos și sensibil în "Dalla sua pace",

coerent în ansambluri și atacând cu atenție dificultățile ariei "Il mio tesoro". Lui Corneliu Huțanu i-a lipsit gravitatea aspră, îndurerată, în prima intrare a comandurului, dar în scena finală a fost ceea ce trebuia: o voce impunătoare.

Viktoria Cormoș, la primul mare rol de soprană, s-a dovedit o actriță de primă și a parcurs un rol plin de capcane vocale cu o abilitate de surfer în Pacific, fiind aplaudată pe merit (n-a cântat "Mi tradi", riscantă la un asemenea debut). Diana Gheorghe a transmis drama Donnei Anna, dar registrul acut dă semne de uzură și a fost spre binele ei că nu s-a lansat în complicata arie "Non mi dir". Larisa Ștefan a livrat cu șarm ariile Zerlinei, rol de ingenuă care i se potrivește.

A dirijat italianul David Crescenzi, atent la ritm și nuanțe, grijuliu cu soliștii. Corul Operei clujene s-a achitat cu bine de puținele momente în care e solicitat.

La începutul secolului al XIX-lea, mișcarea națională se maturizează. Petru Maior lucrează mult pe linia unei cărți menite să contribuie la deșteptarea poporului român, înțelegerea obstacolelor ce se opuneau cuceririi drepturilor politice și naționale ale românilor.

PERSONALITĂȚI

Petru Maior, luptător pentru drepturile românilor din Transilvania

Alături de Samuil Micu și Gheorghe Șincai, a susținut memoriul "Supplex Libellus Valachorum" (1791)

Petru Maior s-a născut la Căpușul de Cîmpie sau Târgu Mureș în 1 ianuarie 1756 și a murit în 14 februarie 1821 la Buda.

Se trăgea dintr-o familie de mici nobili din Dicio Săn Martin (Târnăveni). Strămoșul său Georgiu Maior e constrâns să plece din Dicio Săn Martin în timpul luptelor dintre partizanii lui Francisc Rakoczi și partizanii imperialilor din anii 1703 - 1711 și se mută la Bărdești (Bardoș - jud. Mureș). Georgiu a avut doi fii: Teodor și Vasile Maior. Vasile a fost preot în Bărdești. Fiul său, Gheorghe Maior, ajunge protopop în Târgu Mureș și, mai apoi, Căpușul de Cîmpie. Gheorghe Maior și Ana Munteanu au avut șapte copii: Dumitru, Ioan, Teodor, Mihai, Gheorghe, Petru, Anișea.

Paroh al Reghinului și protopop al Gurghiului

Petru Maior face primele studii la Târgu Mureș, Sibiu și Blaj. Apoi primește o bursă la Roma (1774) și pleacă, împreună cu Gheorghe Șincai, la Colegiul De Propaganda Fide din Roma, unde studiază filozofia și trei ani teologia. Înainte de întoarcerea în țară merge la Viena (tot împreună cu Gheorghe Șincai), unde studiază un an dreptul (1779-1780). Petru Maior este numit profesor de logică, metafizică și drept natural la Blaj (1780). Doi ani mai târziu îl aflăm ca luptător împotriva realegerii lui Ioan Bob ca episcop al românilor uniți din Transilvania și sprijină alegerea lui Ignatie Darabant sau Iacob Aaron (1782). În acest an, Petru Maior este numit director al Școlii Normale din Blaj. În anul când Horia ridică steagul răscoalei (1784), Maior și Șincai părăsesc rasa călugărească. Tot în acest an, Ioan Bob, numit episcop al românilor uniți din Transilvania, intervine din nou în activitatea celor doi iluminiști, după cum intervine și asupra lui Micu. Conflictele cu acesta vor continua. Petru Maior este numit la 15 august 1784 paroh al Reghinului și protopop al Gurghiului.

"Supplex Libellus Valachorum"

Moment deosebit al luptei naționale a românilor din Transilvania, trimiterea memoriului "Supplex Libellus Valachorum" (1791) îl găsește pe Petru Maior, alături de Samuil Micu și Gheorghe Șincai, în susținerea acestui document. Tot pe linia luptei pentru drepturile românilor, Petru Maior ia parte la marea sobor de la Blaj (1792) și ca urmare este înaintat al doilea Memoriu, în care se cereau drepturi egale cu celelalte naționalități ale Imperiului.

La începutul secolului al XIX-lea, mișcarea națională se maturizează. Petru Maior lucrează mult pe linia unei cărți menite să contribuie la deșteptarea poporului român, înțelegerea obstacolelor ce se opuneau cuceririi drepturilor politice și naționale ale românilor. Petru Maior este propus de Samuil Vulcan, noul episcop al Orădiei, la postul de censor la tipografia Universității din Buda (1807), pe care îl ocupă mai târziu (8 martie 1809). Aici apar multe lucrări ale lui Petru Maior.

Ceea ce definește personalitatea corifeilor Școlii Ardelene este multilateralitatea calităților intelectuale-morale și a domeniilor în care se reflectă spiritul lor creator. Din acest punct de vedere, ei se apropie de umanistii Renașterii și de ilu-

miniștii Apusului. Iluminismul românesc este legat însă de marile aspirații ale românilor, de împlinire a idealului național.

Opera lui Petru Maior ne prezintă o mare varietate de preocupări. Este firesc ca, la fel celorlalți iluminiști ai Școlii Ardelene, a căror vocație este aceea de a demonstra latinitatea pură a poporului român și limbii vorbite de el, Petru Maior să se definească, mai întâi, ca istoric și filolog. Dar, la baza demonstrațiilor sale, Petru Maior așează concepția sa filozofică și teologică despre lume și viață. Deși a studiat dreptul, el nu profesează avocatatura, dar se manifestă ca un jurist, care cunoaște însemnătatea legii, știe când și cum sunt încălcate drepturile legitime ale românilor, susține (prin *Supplex*, publicații sau la catedră) impunerea și triumful legii. Este, de fapt, un triumf propagandistic și educator, luptător politic în slujba națiunii române.

Teoretician intransigent

Opera istorică (în care se include și cea privind istoria bisericii) și cea filozofică îl apropie pe Maior de Clain și Șincai, dar îl și diferențiază, conferindu-i o anumită individualitate. Principala sa lucrare cu caracter istoric și filozofic, *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, este grăitoare în această privință. Ca manieră de lucru Petru Maior se deosebește, în chip radical, de Samuil Micu și Gheorghe Șincai. Aceștia, și în special Șincai, vedeau în documentare totul și puneau accentul pe relatarea faptelor. Petru Maior a redactat în mare grabă istoria sa. Aceasta nu înseamnă că nu s-a documentat, dar graba sa pornea din dragostea sa față de patrie și apărarea adevărului istoriei românilor. Maior este teoretician intransigent care supune criticii necruțătoare pe falsificatorii istoriei naționale de genul lui Engel, Eger și Sulzer, Pray. Deși informarea lui Petru Maior este bogată, istoria sa nu este o relatare a faptelor în primul rând, se constituie ca o lucrare de atitudine. Dintre cei trei corifei, Petru Maior este cel mai aprig

obiceiuri și limbă latină. Până la sfârșitul sec. XVIII, istoricii străini, umanistii în general, recunoscuseră originea latină a limbii și poporului român și nu negaseră continuitatea românilor în spațiul carpato-danubiano-pontic. Nu întâmplător tezele false și tendențioase au apărut tocmai la sf. sec. XVIII. Unii din istoricii străini, chiar dacă au admis latinitatea românilor, au negat formarea lor pe teritoriul vechii Dacii. Demonstrând continuitatea, aceste teze își pierd orice valabilitate și sens. Pentru a înțelege și mai bine aportul lui Petru Maior în istoria și cultura neamului nostru, e necesar a privi global contribuția corifeilor Școlii Ardelene, cel puțin prin două direcții: ei aduc o imensă energie de vocație patriotică și pedagogie, care barează tendințele de deznaționalizare, exercitate cu multă abilitate. Vocația de luminători nu se poate reduce numai la manualele de școală. Ei nu s-au considerat pedagogi doar ai tineretului școlar, ci au fost dascălii întregului popor. De aceste idei poate fi legată o alta, exprimată de Romul Munteanu: "dar peste erorile filologilor care rămân îngropate în gramatică și dicționare s-au făcut auzite vibrațiile de conștiință ale cărturarilor patrioți și ale scriitorilor, care comunicau într-o formă sau alta confruntarea cu veacul în care au trăit".

Opera lui Petru Maior în totalitatea ei, având în vedere concepția politică, filozofică și teologică a sa, sentimentul patriotic și spiritul național, are valoare teoretică și practică.

Lucrări de referință: *Procanon, ce cuprinde în sine cele ce sunt de lipsă spre înțelesul cel deplin și desăvârșit al canonilor și a toată tocmeala bisericească spre folosul mai cu seamă a românilor*, 1783; *Protopopadichia*, 1795; *Didahii, adică învățături pentru creșterea fiilor, la îngropăciunea pruncilor morți*, Buda, 1809; *Prediche sau învățături la toate duminicile și sărbătorile anului, partea I, II, III*, Buda, 1810 - 1811; *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, Buda, 1812. Tot în acest volum sunt cuprinse și *Dissertație pentru începutul limbei românești și Dissertație pentru literatura cea veche a românilor*; *Istoria bisericii românilor atât a celor dincoace, precum și a celor dincolo de Dunăre*, Buda, 1813; *Răspunsul la cartirea care s-au dat asupra persoanei lui Petru Maior*, Buda, 1814; *Animadversionis in recensione Historiae. De origine Valachorum in Dacia*, Pesta, 1815; *Orthographia romana Sive latina-valachica una cum celavi qua penetralia originis vocum reserantur*, Buda, 1819; *Dialog pentru începutul limbei române întră nepot și unchiu*, Buda, 1819; *Scrisori și documente inedite*, ed. îngrijită de N. Albu, Buc., 1968; *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, vol. I, II, Ed. Critică și studiu asupra limbii, de Florea Fugariu, prefață și note de Manole Neagoie, Buc., 1970; *Școala Ardelenească*, vol. I, II, III, Ed. Critică de Florea Fugariu, studiu introductiv și note finale de Romul Munteanu, Buc., 1970; Traduceri: *Întâmplările lui Telemah, fiul lui Ulise de Fenelon*; *Învățătura despre prășirea pomilor de Haintl Franțisc*, Buda, 1822; *Învățătura de a face sirup și zahăr din mustul tuteilor de cucuruz, după ce s-au cules cucuruzul de pre ei*, de D. Ioan Nep. Neuhold, Buda, 1812; *Învățătura pentru ferirea și doftoria boalelor celor ce se încing prin țeară și a celor ce se leagă și a unor boale sporadice...*, Buda, 1816.

Mircea Pîrlea,
Biblioteca Județeană Satu Mare

Ce a însemnat Petiția Valahilor din Transilvania?

Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae (din latină, însemnând Petiția Valahilor din Transilvania) este numele a două memorii înaintate de liderii națiunii române din Transilvania împăratului Leopold al II-lea al Sfântului Imperiu Roman.

Supplex-uri trimise în 1791 și 1792

Primul Supplex a fost trimis în martie 1791 de Ignatie Darabant, episcop greco-catolic de Oradea, Consiliului de Stat din Viena. Cel de al doilea Supplex, o versiune mult lărgită și argumentată a primului, a fost înaintat Curții din Viena pe 30 martie 1792 de către Ioan Bob, episcopul greco-catolic de Blaj, și de Gherasim Adamovici, episcopul ortodox al Transilvaniei.

Documentul a fost redactat de cei mai însemnați reprezentanți ai națiunii române din Transilvania (în cea mai mare parte clerici ai Bisericii Române Unite cu Roma): Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ioan Piurariu-Molnar, Iosif Meheși, Ioan Budai Deleanu, Ioan Para etc. Petiția era semnată în numele națiunii române de categoriile sale libere Clerus, Nobilitas, Civicusque Status Universae Nationis in Transilvania Valachicae.

Doleanțele laicilor și clericilor români

Cererile Supplex-ului erau structurate în jurul câtorva idei, corespunzând doleanțelor laicilor și clericilor români:

- "ca numirile odioase și pline de ocară: tolerați, admiși, nesocotiți între stări și alte de acest fel, care ca niște pete din afară, au fost întipărite fără drept și fără lege (pe fruntea națiunii române), acum să fie cu totul îndepărtate, revocate și desființate" (reintegrarea românilor ca națiune de drept în Transilvania);

- "națiunea română să fie repusă în folosința tuturor drepturilor civile și regnicolare" (restituirea drepturilor istorice vechi medievale);

- "clerul acestei națiuni credincios bisericii orientale să fie tratat în același fel ca și clerul națiunilor care alcătuiesc sistemul uniunii" (egalitatea clerului);

- "la alegerea slujbașilor și deputaților în dietă... să se procedeze în chip just, în număr proporțional cu această națiune" (reprezentare proporțională în dietă și funcționărie).

Textul Supplex-ului se referă transparent la Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului a Franței și include și unele motive istorice, precum și statistici despre români (care formau aprox. 55% din populația Transilvaniei). După o cercetare mai recentă, argumentarea Supplex-ului se bazează pe ideile dreptului natural și pe tradiția juridică feudală maghiară. Petiția a fost respinsă, astfel încât statutul românilor a rămas neschimbat.

Linia petițiilor

Supplex-ul se încadrează în linia revendicativă începută de episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein, care a cerut pentru prima oară drepturi pentru națiunea română din Transilvania, bazându-și solicitările pe argumente juridice solide. În aceeași tradiție se înscrie petiția trimisă în 1791 la Viena de Mihai Timariu, vicarul Hațegului, în numele clerului greco-catolic din Blaj, Memorandumul Transilvaniei, trimis în anul 1892, petițiile lui Iuliu Maniu adresate mareșalului Ion Antonescu, mișcarea memorandistă din 1956, care viza repunerea în libertate a Bisericii Române Unite cu Roma, memorandumul transilvănean pentru construcția regională a României, memorandumul greco-catolic din anul 2002 (Memorandumul din 2002), ca și protestele ierarhiei ortodoxe legate de patrimoniul fundației Gojdu din Sibiu.

Care a fost reacția Rihannei când a aflat că este cea mai bogată cântăreață din lume?

Rihanna a fost numită de Forbes cea mai bogată cântăreață din lume, ajungând la o avere cu adevărat impresionantă.

Întrebată cum se simte să-i fie atribuit acest titlu, pentru averea de 600 de milioane de dolari, artista nu a fost prea entuziasmată, spunând: "Oh wow. Forbes este unul dintre acele lucruri amuzante, știi? Este ca și când ai premia oamenii pentru că sunt bogați sau cam așa ceva. Este ciudat. Nu m-am obișnuit niciodată, dar este o onoare drăguță. Dar el a cerut o mărire de salariu", a arătat Rihanna zâmbind către Jahleel Weaver, stilistul de la Fenty, care acorda interviul alături de ea.

Rihanna a discutat cu mai multă plăcere despre colecția de haine pe care a creat-o pentru Fenty, și cât de importantă este îmbrățișarea tuturor mărimilor și luarea în considerare a diversității corpului feminin. "Avem modele cu care lucrăm, cele cu măriri standard din fabrici, și obții mostrele

realizate într-o singură mărime. Dar apoi vreau să le văd pe corpul meu, vreau să le văd pe corpul unei femei cu forme, cu șolduri. Iar acum am sânii pe care nu i-am avut înainte... știi, nici nu știu cum să dorm câteodată, este o provocare, deci imaginează-ți cât de dificil este să mă îmbrac. Însă sunt toate aceste aspecte pe care le iau în considerare pentru că vreau ca femeile să se simtă încrezătoare atunci când îmi poartă piesele", a continuat artista.

În luna mai a acestui an a fost anunțată colaborarea Rihannei cu celebrul grup de luxury LVMH, în cadrul căreia aceasta a creat o linie vestimentară semnată Fenty. "Toată lumea știe că Rihanna este o cântăreață extraordinară, însă pe parcursul parteneriatului nostru cu Fenty Beauty am descoperit un adevărat antreprenor și un lider extraordinar", a declarat Bernard Arnault, CEO LVMH, într-o declarație oficială, precizând că Rihanna a colaborat încă din 2017 cu LVMH pentru linia ei de produse cosmetice.

Halsey vorbește deschis despre consecințele celebrității

Halsey vorbește deschis despre problemele de sănătate mintală cu care s-a confruntat din cauza celebrității.

Într-un interviu recent cu publicația Rolling Stone, Halsey a dezvăluit că a fost internată într-un spital de psihiatrie de mai multe ori, pentru a face față problemelor de sănătate mintală cu care s-a confruntat: "Am fost internată de două ori de când am devenit Halsey, și nimeni nu a știut despre asta. Dar nu mi-e rușine să vorbesc acum. A fost alegerea mea.

I-am spus managerului meu că nu voi face nimic rău acum, dar ajung într-un punct în care îmi este teamă că aș putea să fac asta, deci ar trebui să înțeleg ce se petrece.

Încă există în corpul meu. Doar că știu oarecum să o controlez."

Cântăreața în vârstă de 24 de ani și-a împărtășit gândurile despre abuz sexual și cum i-a afectat acest lucru siguranța în viața de zi cu zi.

"Uite ce mă deranjează pe mine. Un tânăr vrea succes și putere pentru a controla oameni, iar o tânără caută succes și putere pentru a nu trebui să se îngrijoreze că va fi controlată. Este o iluzie, o minciună.

Nu există nicio cantitate de succes sau notorietate care te va menține în siguranță când ești femeie. Niciuna", a explicat Halsey.

Artista a discutat și despre soluțiile pe care le-a aplicat pentru a-și câștiga independența în viață, unele foarte simple, precum mersul la cumpărături:

"Am 24 de ani. Nu pot fi atât de dependentă de altcineva, de neajutorată, o persoană care are nevoie de cineva care să rezolve toate lucrurile. Aș înnebuni." Cât despre tulburarea bipolară, artista știe că sentimentul nu va dura pentru totdeauna, iar într-o zi se va

confrunța cu aceleași gânduri care i-au mai distrus speranța în trecut: "Știu că voi intra în depresie și voi fi foarte plictisitoare din nou, curând. Și urăsc

faptul că este un mod de a vedea lucrurile. De fiecare dată când mă trezesc și realizez că am un episod depresiv mă enervez foarte tare."

Alex Rodriguez face dezvăluiri amuzante despre Kylie Jenner

Alex Rodriguez și Jennifer Lopez au participat la Gala MET pentru prima dată în calitate de cuplu proaspăt logodit, însă Kylie Jenner a fost cea care a atras atenția celor cu care a stat la masă.

Într-un interviu pentru Sports Illustrated, Alex Rodriguez a vorbit despre vedetele cu care a împărțit masa la faimosul eveniment.

"Am avut o masă grozavă. Tipul de culoare din The Wire - Idris Elba și noua lui soție. O cântăreață faimoasă lângă mine, nu-i știu numele. Versace-Donatella. Le-am avut și pe Kylie și Kendall. Și un gentleman asiatic din Rich Asians, personajul principal", a dezvăluit acesta.

Evident, a fost o masă formată din cele mai importante nume din industrie, însă Alex Rodriguez a dezvăluit că o singură persoană a vorbit despre averea ei. "Kylie vorbea despre Instagram și rujul ei și cât de bogată este", a declarat fostul jucător de baseball.

Având în vedere succesul de care se bucură Kylie Jenner, nu este deloc surprinzător că ea se laudă cu averea pe care o obținut-o. În martie ea a fost numită de revista Forbes cea mai tânără miliardară și, totodată, cea mai tânără miliardară care a câștigat singură această avere de aproape 1 miliard de dolari.

În schimb, potrivit money.com, Alex Rodriguez și Jennifer Lopez au împreună o avere de aproape 700 de milioane de dolari, așadar nu o vor întrece prea curând pe cea care a construit un adevărat imperiu în industria frumuseții.

Cei care urmăresc reality show-ul "Keeping Up with The Kardashians" nu sunt probabil surprinși de faptul că tânăra se laudă cu averea sa, ea stârnind o adevărată controversă în familie în cel mai recent sezon al show-ului.

"Ea are un fel de drept. Nimeni nu spune nimic pentru că ea este Kylie Miliardara Jenner", a spus în unul dintre episoade sora sa, Kourtney.